

Ton van Helvoort, biochemicus en wetenschapshistoricus, Acta Biomedica

‘Amerika op de agenda: De Scheikunde als avant garde in de amerikanisering van de Nederlandse β -faculteiten’

De organisatie van de universitaire wetenschapsbeoefening is na de Tweede Wereldoorlog sterk op die in de Verenigde Staten gaan lijken. Campussen en *Science Parks* zijn daarvan de architectonische uitingen. Die amerikanisering kent echter een veelheid aan dimensies variërend van de massificatie van het hoger onderwijs, het invoeren van een meer egalitaire organisatie (meer kroondocenten en wetenschappelijk personeel), de bevordering van eerst fundamenteel onderzoek en later juist het toegepaste onderzoek, het stimuleren van interdisciplinariteit (biotechnologie, material sciences, informatica), verkorte studies (bachelor/master) en de financiering van post-docs, met name in de Verenigde Staten. Dit is beschreven in mijn boek *Een halve eeuw Scheikunde in Groningen, 1945-1995* (Verloren, 2008). De werkhypothese van deze presentatie is dat de Scheikunde een typische discipline was die de rol van avant-garde bij de amerikanisering van de universiteiten speelde. Aan de hand van de gemaakte analyse voor Groningen wordt dit vergeleken met de oprichting van de campus-TH in Twente (met chemische technologie als één van de drie startdisciplines), en de groei van de scheikunde in Leiden, Utrecht en de Universiteit van Amsterdam. Beargumenteed zal worden dat de voortrekkersrol van de chemie in de genese van de universitaire campus samenhangt met het arbeidsintensieve karakter van het onderwijs (praktica, werkcolleges en werkgroepen), het belang van de scheikunde voor de industrie (processtechnologie, kunststoffen, milieu), en *last but not least* het commercieel beschikbaar komen van instrumenten waardoor de chemie disciplinair en institutioneel binnendrong in de levenloze (fysica) en de levende (biologie, geneeskunde) natuur. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de eerste *science park*-initiatieven (Leiden en Groningen) voortkwamen vanuit de biotechnologie. Disciplines die afhankelijk zijn van omvangrijke, kostbare instrumenten zoals kernfysische versnellers (hoge energie-fysica) en telescopen (astronomie) ondergaan minder gemakkelijk een maatschappelijke *outreach*, toch het cruciale speerpunt in de Amerikaanse campus, nietwaar?